

Бурят УНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советдэй орган

№ 3 (9142) 1960 оной январин 5, вторник Сэн 20 мүнэгэн

БАГШАНАРАЙ СЪЕЗД

Мүнөөдөр Улан-Удэдэ республикнай багшанарай съезд нээгдэнь. Энэ ушар манай культурна жабайдалда ехээн хуури зээлнэ. Манай ороной арадай ажахые албаруулаха, эрдэмтэд, инженерно-техничексэ хүдэлмэрилгшэд болон мэргэжэл эхэтэй хүдэлмэрилгшэдые элдэхэ хэрэгтэ совет хургуулини, багшанарай онсо ехэ үүргэтэй байнанин лабайт.

Советскэ Союзда үргэн далайсайгайгаар коммунизм байгуулажа байн үедэ манай совет хургуули бүрэн дээдэ шатада хүгжээхэ зэргэ хэйнэ мэдээжэ. КПСС-эй түүхэтэ (XXI) съезд, ажабайдалтай хургуулинуудай холбоо барисае бэхшүүлэхэ, манай орондоо арадай гэгээлэй системэ саанадан хүгжөөхэ тухай хуули хадаа хургуулини үүнэ шэнэ, туйлай ехэ арга боломжонудые нээжэ үгэнэ. Багшанарай съезд дээрэ тон шухала асуудал — нинтэ буралсалэй политтехничексэ ажалай хургуули ба республикнай багшанарай зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Съезддэ хабаадагшад — багшанар, арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилгшэд, колхозууд, совхозууд болон предприятинуудай хүдэлмэрилгшэд, партийна, советскэ олонитын организацинуудай түлөөлгшэд мүнөө үсын шухалын шухала асуудал — ургажа ябаа залуу ангуулине хургаха, хүмүүжүүлэхэ тунхай үргэнөөр, бодомжотойгоор зүбшэн хэлсэхэ байна.

Манай республиктын түрүү хургуулинууд колхоз, совхоз болон промышленна предприятинуудай тунхайгаар буралсалаа ажаахытай хургагшаар холбоо талаар бага бэшэ хүдэлмэри хээн байна. Улан-Удын № 68 хургуулини хургагшад паровоз-вагонно заводой цехүүдтэ ходоожоо хүдэлмэрилгшэд, бүрүн жэлнүүдэй туршада тус хургуулини хээн олон хургагшад токар, электромотор гэхэ мэтын үндэр дээдэ мэргэжэл шудалхан байха юм. Горлодой № 2, 35, 65 хургуулинуудта хургагшадые үйлдэбритэй татнилуулал хургаха хэрэг бараг байнаар табигданхай.

Хуралсалые ажаахытай холбоо талаар бага бэшэ хүдэлмэри Баршангажанай аймагай Аргадын дунда хургуулида, Торин аймагай Үлэгшэний, Алгагай хургуулинуудта, Мухаршэбэрий аймагай Суулгын дунда хургуулида, Сэлэнгын аймагай Загагай дунда хургуулида ябуулагдана. Эдэ хургуулинуудай шабаран колхозой фермэнүүдтэ ержэ, малне харууналалсадаг, өөһэдөө хэрэгтэй тон шухала хэшээл абадаг юм.

Гэбшье ажабайдалтай нягта холбоо байгуулаха хүдэлмэри республиктын хургуулинуудта үшөө нулаар ябуулагдана гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Багшанарай дүрбэлэхэ съезд хургуулинуудые үйлдэбритэй нягта холбоотойгоор ажаллагда болгоо талаар онсо хубилалта хэхэ зэргэтэй.

Хургуули дүүргээн хубүүд, ба сагалдые үйлдэбритэ абажа, хүдэлмэрилгшэд оруулаха хэрэг угаа ехэ удхашанартай. Энэ асуудалда бүхэ партийна, советскэ органууд болон арадай гэгээрэлэй эмхи зургаанууд анхаралаа хандуулаха ёһотой.

Республика доторнай үндээн бурт хургуулинуудай би болон орон ушар партиня ленинскэ национална политикын аша үрэнэ мүн. Бурт үхибүүд өөһэднөө үндээн хэлэн дээрэ эрдэм ухаанай дээжэе шудалха аргатай болон байна.

Шэнэ хуулини ёһоор бурт хургуулинуудта бэлдэхэлэй классууд үгэнэ мүн. Тэдэнэр өөһэднөө сэхэ уялгаа гадна, мүн ажалшадтай дунда нинтэ-политичексэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаха зэргэтэй.

болгогдожо, бурят үхибүүд ород болон бусад хургуулинуудай үхибүүдтэй адли болээр соо буралсала дүүргэхэ болобо. Бурят хургуулинуудай шухала зорилгонуудай нэгэнини гэхэдэ, ород, бурят хэлнүүдые үндэр найн шанартайгаар зааха ябадал болон. Бүхэ предметүүдые сээр найнхан литературна хэлэн дээрэ, багшануудта ойлгосотой тодоор зааха шухала байнанин мэдээжэ.

Хуралсалэй-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри али болохоор найжаруулаха гэгэн хойшоулулашагүй зорилго бүхэ багшанарай үмэнэ табигдана. Совет хургуули хадаа коммунизм байгуулагшадые хүмүүжүүлэхэ, бэлдэхэ гаргаха гэгэн нангин уялга-тай юм. Ургажа ябаа үетэнине коммунистичексэ ёһоор хүмүүжүүлэхэ хэрэгтэ партийна, советскэ, комсомолой, профсоюзай организацинууд үдэр бүри анхаралаа табижа байха ёһотой.

Хургуули тухай хуули хадаа 7-ноо 15—16 хүрэтэр наһатай бүхэ багашуудые найман жэлэй хургуулида заатагүй хургуулаха гаргаха тухай шанга эрилтэ табина. Тэдэ Закаменай, Хориин, Заиграйн аймагуудта, Улан-Удэдэ энэ хүдэлмэри үшөөл нулаар ябуулагдана. Иймэ байдалье саашадаа яажашье тасэжэ болохогүй.

Манай хургуулинуудай хүдэлмэрине шэнэдхэн хубилгал хэрэгтэ промышленна предприятинууд, колхозууд, совхозууд, бүхэ олонитэ ёһото тунхаламжа үзүүлэхэ уялга-тай. Энэ хэрэг — бүгэдэ арадай хэрэг мүн.

Ургажа ябаа залуу үетэнине хургаха, хүмүүжүүлэхэ гол үүргэе манай совет багша дүүргэдэ гээшэ. Юрын, даруу, ажалша совет багшын оролдолгоор хэды шэнээн олон хүнүүд — коммунизм байгуулагшад, Эхэ ороной патриотууд урган гарааб!

Совет багшанарай аша габьяата ажалые манай арадай хэды шэнээн үндэрөөр сэгнэдэгын мэдээжэ. Багшанарай дунда гүрэн түрын дээдэ хайра — орден, медальнуудта хүртэгшэд нилээд олон. Багшанарай дундаһаа гүрэнэй засагай органуудтаһе сөөн бэшэ хүнүүд би. Мүнөөдөр манай газетэдэ «Бурядай АССР-эй хургуулини габьяата багша» гэгэн нэрэ зэргэ бүлэг багшанарта олгохо тухай республиктын Верховно Советдэй Президиумэй Указ толилогдон. Мүн олон багшанар Бурядай АССР-эй Верховно оветдэй Президиумэй Хүндэлэй грамотада хүртэб.

Парти, правительствен анхаралда харуу болгожо, республикнай багшанар ажал хүдэлмэри бүри найжаруулаха, мэргэжэл, шадабарая дээшлүүлэхэ, хамаг хүсэ шадалаа коммунизм байгуулагшадые хүмүүжүүлгын нангин хэрэгтэ хандуулаха байнанин дамжагуй.

Олон мянган тоото багшанар — ехэ хүсэн мүн. Тэдэнэр өөһэднөө сэхэ уялгаа гадна, мүн ажалшадтай дунда нинтэ-политичексэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаха зэргэтэй.

Советскэ Союзай Коммунистичексэ партиня XXI съездын, Центральна Комитетдэй декабриин Пленумэй түүхэтэ шийдэхэбринүүдые ажалшадта үргэнөөр ойлгуулаха үгэхэ, республиктын соёл культурые саашадан хүгжөөхэ талаар гурбан жэлэй довтолго болон бусад шухала хэмжээ-ябуулануудта онсо элдэхитэйгээр хабаадалсаха гэшэ манай багшанарай нангин уялгань мүн.

1960 ондо эдлүүрин газарай зуун гектар бүридэ 100 центнер мяха абаха, 200 центнер һу хааха, 11.640 тонно мяха (гурбан жэлэй түсөб), 1959 онойһиноо 16 мянган тонноор ехэ һу гүрэндэ худалдаха гэшэн уялга Сасовска районийд абахан байна.

Мал ажалай продукт бүри элбэгээр абахын түлөө тэмсэхээр бэлэн байн тухай мэдээсэлнүүд областин бүхэ районуудһаа мүнөө оржо байна.

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан Выставкын хүдэлмэри найжаруулаха, наука, техникын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэл арадай ажахыда дэлгэрүүлэхэ хэрэгтэ выставкын үүргэ дээшлүүлэхэ тухай

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан Выставкын хүдэлмэри найжаруулаха, наука, техникын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэл арадай ажахыда дэлгэрүүлэхэ хэрэгтэ выставкын үүргэ дээшлүүлэхэ тухай асуудалые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министруудай Совет хаража үзөө.

Техничексэ дэбжэлтэдэ, ажалай бүтээсые дээшлүүлэхэ, арадай ажахын түсэбүүдые амжалтатыйгаар дүүргэхэ хэрэгтэ тунхай шадахаар наука, техникын туйлалтануудые, түрүү технологиюе болон ухаалан зоёолгонуудые элдэхитэйгээр тайлбарлаха, үн промышленность, транспорт, хүдөө ажахы болон барилгада нэбтэрүүлэхэ гэшэ СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан Выставкын гол зорилго болоно гэжэ баталан абтан тогтоол соо заагдана.

Промышленностиин, хүдөө ажахын, барилгын, транспортын болон хэлхэ холбооной мүнөө үедэ хэр зэргээр хүгжөөл байһые, советскэ наукин, социалистичексэ соёл культурын амжалтануудые, совет арадай байдалай улам найжаржа байһые Выставка харуулаха зэргэтэй. Ажалай, үйлдэбритэй эмхидхэлгын түрүү арга методууд, туршажа үзэхын тулада хэглээн машинанууд, түхээрлэгнүүд, приборууд, технологичексэ процесс, промышленностиин бүтээхэн зүйлнүүд, үндэр ургаса үгдэхэ хүдөө ажахын ургамалнууд, эрхим үүлтэрэй мал Выставка дээрэ харуулагдаха ёһотой.

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан Выставкад нимэ эмхинүүд, хүнүүд хабаадалса гэжэ тус тогтоолоор тодорхойлодоо гээбэл:

Шэнэ шэнэ түхэлэй машинануудые, приборнуудые, зэр эбсөөгүүдые, материалнуудые, автоматизациин, оньожоруулгын хэрэгсэлнүүдые, арадай хэрэгсэлэй эд бараа бүтээжэ. Выставкад, элбэгшэн, тэршэлэн арадай ажахын шухала удхашанартай технологичексэ процессүүдые, ажалай болон үйлдэбритэй эмхидхэлгын түрүү арга методуудые дурдахан промышленностиин, транспортын, хэлхэ холбооной предприятинууд — заводууд, фабриканууд, электростанцинууд, руднигууд, шахтанууд, олзоборилгонууд, научно-шэнжэлэгын, проектно-конструкторска болон бусад организацинууд;

үйлдэбритэй хэрэгсэлдэ байхада ажахые шадамараар эрхилэхэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые ехээр дээшлүүлэхэ, мал ажалай ашаг зэмшын нэмэхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэри үргэлжэ дээрнэ оньожоруулаха хэрэгтэ тунхай шадахаар эгээн ехэ үрэ дүн хүдөө ажахын талаар туйлалан колхозууд, совхозууд, лесхозууд, хүдөө ажахын научно-шэнжэлэгын институудууд, туршалгын станцинууд болон хүдөө ажахын бусад организацинууд;

барилга индустриальна аргаар хэхэ, тэрэнине оньожоруулаха талаар эрхим үрэ дүн туйлалан, эр байра нэгэ янзын түхэлтэйгээр бариха асуудалнуудые таарчжатайгаар шиндэхэн, архитектурна гоёолгын талаар эрхим жэшэе харуулаха, барилгын шэнэ материалнуудые, хабаргагадаг, түмэр-бетонно конструкцинууд болон бусад зүйлнүүдые би болгожо, барилгын шанар найжаруулаха, өөрын үные хандаруулаха, дүүргэхэ болзорнын хорооох хэрэгтэ тунхайн барилганууд, барилгын материалнуудай предприятинууд, научно-шэнжэлэгын, проектно-конструкторска организацинууд;

техничексэ дэбжэлтэ туйлаха, доторгойноо арга боломжонудые бүри хүсэдөөр хэрэгсэхэ, капитална барилгада гомологдон зөөри болотлой найнаар ашаглаха, тэршэлэн наука, техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые нэбтэрүүлэхэ хэрэгтэ эгээн ехэ амжалта туйлахан арадай ажахын советүүд, районнууд, областнууд, хизаарнууд, автономно республиканууд;

наукин, элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй болон соёл культурын талаар тон шухала удхашанартай эрхим хүдэлмэри Выставкад табигдан наукануудай академинүүдэй институудууд, дээдэ хургуулинууд, техникумууд, хургуулинууд, элүүрые хамгаалгын организацинууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд;

ажалай бүтээхэ горьтойгоор дээшлүүлэхэр, арадай ажахыда экономичексэ ехэ удхашанартай то-

нэгэн болоно гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министруудай Совет мэдэрэн байна. Тематичексэ выставкнүүд богонино саг соо үргэлжэлэхэ, тинхэдэ үйлдэбрини, тэрэнэй экономикын хэр зэргээр хүгжээн тухай, шэнэ машина, түхээрлэг, прибор, материал болон бусад продукцияуд тухай совнархозуудай, предприятинуудай, барилгануудай, колхозууд болон совхозуудай тоосоон шэнгээр эмхидхэгдэхэ зэргэтэй.

Тематичексэ выставкнүүдэй үелэ үйлдэбрини, научно-шэнжэлэгын, проектно-конструкторска организацинуудай хүдэлмэрилгшэдэй, тэршэлэн эрдэмтэдэй, ухаалан зоёолгшодэй, уралан нарижуулагдаха үйлдэбритэй, шэнэ юмэ үүсхэгшэдэй, тэршэлэн СССР-эй Госплантай, гүрэнэй комитетүүдэй, министерствоүүдэй, зургаануудай, партийна, профсоюзна, советскэ органуудай хүдэлмэрилгшэдэй бүридүүлэгдэн энэ Совет байгуулагдаха.

Выставкаын Совет нимэ уялгатай байха: союзна республикануудай павильонуудай, тус тус халбаринуудай павильонуудай, тематичексэ выставкнүүдэй тематичексэ түсэбүүдые хаража үзөөд, баталха; наука, техникын туйлалтануудые, түрүү технологиюе, ухаалан зоёолгонуудые, ажалай түрүү арга методуудые нэбтэрүүлэхэ дуралхалуудые оруулаха. Выставкад табигдан шэнэ, түрүү юмэе шудалжа, үйлдэбритэй нэбтэрүүлэхэ талаар тусгаар амжалта туйлалан найн түлөө Выставкад хабаадалсалые шагнаха, промышленностиин, транспортын, хүдөө ажахын, барилгын, наукин болон соёл культурын халбаринуудай талаар секцинуудэй хүдэлмэрине ударидаха.

Выставкад хабаадалса болон экспонатүүдые шэлэн олохо хүдэлмэри урдында адли жэлдэ нэгэ дахин бэшэ, харин шэнэ техникын, технологичексэ, ажал болон үйлдэбритэй эмхидхэлгын түрүү аргануудай би болохо зэргээрнэ бүхэли жэлэй турша соо шэлэн олодо байхаар хараалагдаа.

Выставкад табигдан экспонатүүд сооһоо эгээн лэ эрхимыне шэлэн олохо, тэршэлэн тэдэнине үйлдэбритэй нэбтэрүүлэхэ дуралхануудые бэлдэхэ хэрэгтэ предприятинуудай директорнуудые, главна инженернуудые, технологиудые, конструкторнуудые, үйлдэбритэй шэнэ юмэ үүсхэгшэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, СССР-эй Госплантай, гүрэнэй комитетүүдэй, совнархозуудай, министерствоүүдэй, зургаануудай, научно-шэнжэлэгын, проектно-институудуудай хүдэлмэрилгшэдые олоор хабаадуулаха гэжэ дурсагдан тогтоолор хараалагдана байна. Ямар нэгэн юмэ нэбтэрүүлэхэ тухай дуралхануудые бэлдэхэдэ, тэрэнэй хэр тунхатай байнанин, мүн нэбтэрүүлэгдэхэ эхилэхэ болзорныч тодорхойлоодоо зэргэтэй юм. Эдэ банамжа дуралханууд СССР-эй Госплантай дамжалан үгтэхэ. Тэдэнине Госплан бүридэхэдэ абажа, шухала болон сагтан үйлдэбритэй түсэбүүдтэ заһабарн оруулаха зэргэтэй.

Выставкад хабаадалсадые, промышленна болон хүдөө ажахын эрхим продукци, наука, техникын эгээл шухала туйлалтануудые шэлэн ололгын хойноһоо хинадаг байхыне союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиня крайкомууд болон обкомуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министруудай Совет уялгаа.

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан Выставкад хабаадалсаха эрхын түлөө предприятинуудай, барилгануудай, колхозуудай, совхозуудай, научно-шэнжэлэгын, проектно-конструкторска институудуудай коллективуудэй, тэршэлэн ухаалан зоёолгшодой, үйлдэбритэй түрүү юмэ үүсхэгшэдэй социалистичексэ мүрисөөе партийна, комсомольско, профсоюзна организацинууд дэлгэрүүлэхэ зэргэтэй.

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан Выставкад табигдан шэнэ шэнэ машинануудые, приборнуудые, технологичексэ процессүүдые хаа саг сооһоо хэрэгсэхэ хойноһоо союзна республикануудай Министруудэй Советүүд, СССР-эй Госплан, гүрэнэй комитетүүд, министерствоүүд, зургаанууд болон совнархозууд хинажа байха уялгатай.

Промышленностиин, хүдөө ажахые, барилгын, транспортые болон хэлхэ холбоо хүгжөөхэ эгээн шухала асуудалнуудар тухай тематичексэ выставкнүүдые эмхидхэхэ гэшэ наука, техникын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлэхэ талаар Выставкын хүдэлмэриин эгээн шухала аргануудайн

нологичексэ түрүү процесстэ, промышленность, хүдөө ажахы, барилга болон транспортда хэрэгсэлдэ ажалай шэнэ арга методуудтэ зорюулагдан научно-техничексэ кинофильмүүдые, диафильмүүдые олоор гаргаха, буулажа гаргаха болзорнын хорооох, шанарыне найжаруулаха, предпрятинуудта, барилгануудта, колхоз, совхозуудта эдэ фильмүүдые үргэнөөр харуулагда болохо зэргэтэй. Тинхэдэ фильмын тематика Выставкаын Советдэй Комитетдэй зүбшэжэ тодорхойлоодоо ёһотой.

Радио дамжуулгын, телевидениин талаар СССР-эй Министруудэй Советдэ дэргэдхи гүрэнэй комитет хадаа СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан Выставкын материалнуудые хэрэгсэхэ наука, техникын туйлалтанууд тухай, түрүү дүй дүршэл үйлдэбритэй нэбтэрүүлэхэ тухай радиоогоор болон телевиденер дамжуулануудые ходоодоо хэдэг байха уялгатай.

Выставкын материалнуудые үргэнөөр толилодог байха гэжэ «Промышленно-экономичекска газета», «Сельское хозяйство», «Строительная газета» гэжэ газетнүүдэй редакцинуудта, тус тус халбаринуудай журналуудта, тэршэлэн республиканска, хизаарай болон областной газетнүүдэй редакцинуудта дуралдагдаа. Наука, техникын туйлалтанууд ажал, үйлдэбритэй эмхидхэлгын түрүү арга методууд эдэ материалнууд сооһоо харуулагдаха, тинхэдэ эдэ туйлалтануудые предприяти, барилга, колхоз, совхозуудта дэлгэрүүлжэ байн асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Түрүү дүй дүршэл үйлдэбритэй дэлгэрүүлгын тулада шухала хэрэгтэй болохо типовой проектынүүдые, чертежнуудые, технологичекска процесс тухай тайлбары үгэнэ бэшгүүдые, бусад техничексэ документацинуудые выставкнэй хамта хэблэжэ гаргахыне, тэршэлэн хэблэн гаргагдага каталогууд болон проспектынүүдэй шанар найжаруулахыне гүрэнэй комитетүүдтэ, министерствоүүдтэ болон совнархозуудта даалгагдаа.

Хүдэлмэришэд, колхознигууд, мэргэжэлтэ болон предприяти, организацинуудай хүтэлбарилгшэдэй Выставкад эмхитэйгээр оржо харалгые гуримшуулахыне союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, Министруудэй Советүүдые, партиня обкомууд болон крайкомуудые, облгүйсэдкомуудые, крайгүйсэдкомуудые, арадай ажахын советүүдые, Выставкын дирекцие КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министруудэй Совет уялгааад, дирекциин пүтөөкөөр выставкэдэ орогшод хадаа үйлдэбритэй нэбтэрүүлгын тулада шэнэ техникын, технологичексэ болон түрүү дүй дүршэлтэй тодорхой асуудалнуудые иматгал шэнжэлэхэ зорилготой байха ёһотой гэжэ тодорхойлоо.

Выставкад командировкоор оогшодтой тоосоонуудые хаража үзөөд, тэдэнэй материалнуудые шэнжэлэгын дүнгөөр шэнэ машина, прибор, бусад зүйлнүүдые, тэршэлэн ажал, үйлдэбритэй эмхидхэлгын түрүү арга методуудые үйлдэбритэй нэбтэрүүлэхэ хэмжээнүүдые абахыне арадай ажахын советүүдтэ, министерствоүүдтэ, зургаануудта, облгүйсэдкомуудта, крайгүйсэдкомуудта, предприятинуудай хүтэлбарилгшэдтэ дуралдагдаа.

Выставкад хабаадалсалдые шагнаха тухай Дүримдэ нэмэлтэ оруулахыне Выставкын Советдэ даалгагдаа. Тинхэдэ Выставка дээрэ табигдан эрхим машинануудые, технологичексэ процессүүдые, ажалай түрүү арга методуудые элдэхитэйгээр дэлгэрүүлжэ байн предприятинуудай, барилгануудай, колхозуудай, совхозуудай коллективуудые урмашуулаха хэмжээнүүдые хараалаха. Тэрэнэй тулада тус бүридөө 100 мянган түхэригдэ 50 хүрэтэр шан, тус бүридөө 50 мянган түхэригдэ 100 хүрэтэр шан, тус бүридөө 25 мянган түхэригдэ 200 хүрэтэр шан тогтоодоо байна.

Промышленностиин, хүдөө ажахын элдэхитэй хүдэлмэрилгшэдэй областной болон районно суглаанууд дээрэ, предприятинуудай, барилгануудай, совхозууд болон колхозуудай хамтын суглаанууд дээрэ коллективүүд болон тус тус хүнүүдтэ шангүүд барюулагдага байха. Выставкад хабаадалса, шагнагдагдаг тухай центральна болон нотагай хэблэлдэ үргэнэ бэшгэдэхэ, радио, телевиденер дамжуулагдаха байха.

Выставка дээрэ харуулагдахан наука, техникын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые хэблэлдэ бэшгэхэ, кинодо харуулаха, радио, телевиденер дамжуулаха гэхэ зэргээр тайлбарилгы найжаруулаха хэмжээнүүд хараалагдаа. Энэ зорилгоор СССР-эй Культурын министрство хадаа шэнэ техникэдэ, тех-

Мүрысөөн улам үргэнөөр дэлгэрнэ

РЯЗАНЬ, январин 4. (ТАСС). Областин хүдөө ажахын хүдэлмэрилгшэд долоон жэлые гурбан жэлдэ дүүргэхэ гэшэн зорилго урдаа табяа. Мал ажалай продукт элбэгээр абаха үүсхэл Сасовска районной ажалшад гарган байна. Нийтин мал ажал саашадан хүгжөөн дэбжээхын түлөө тэмсэлдэ долоон жэлэй хоёрдохи жэлые шийдэхын жэл болгое гэшэн уряатайгаар тэдэнэр Рязанин областин бүхэ колхоз, совхозуудта хандаа.

1960 ондо эдлүүрин газарай зуун гектар бүридэ 100 центнер мяха абаха, 200 центнер һу хааха, 11.640 тонно мяха (гурбан жэлэй түсөб), 1959 онойһиноо 16 мянган тонноор ехэ һу гүрэндэ худалдаха гэшэн уялга Сасовска районийд абахан байна.

Мал ажалай продукт бүри элбэгээр абахын түлөө тэмсэхээр бэлэн байн тухай мэдээсэлнүүд областин бүхэ районуудһаа мүнөө оржо байна.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шийдхэбэринүүдтэй танилсаха зуураа, долоон жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэжэ республикымнай ажалшад мэдүүлнэ

Техникээ һайнаар заһабарилла

Түрэл партингаа ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоолтой анхаралтайгаар танилсажа байһан Борьбегой совхозой механизаторууд хабарайнгаа тарилгада эршэмтэйгээр бэлдхэжэ байһай. Үглөөгүүр, ажаллажа эхилхынгээ урда тээ, МТМ-е даагша агитатор Георгий Павлович Ошечков, механик-нормировщик Инна Семеновна Нестерова гэшээд үлэр бүрүн газетэнүүдэй хоннигуудые механизаторуудтаа дуулгана.

Заһабарилгалаан тракторнуудые туршадаг манай үзэл үдэр бүрингөө түсэб үлүүлэн дүүргэнэ. Хоёр үдэрэй туршада нэгэ трактор заһабарилгаад, заатагуй туршагдана. Тингэжэ Пленумэй тогтоолоор зоригжон, ажалайнгаа бүтэсые дээшлүүлнэбди.— гэжэ энэ үзэлые хүтэлбэрлэгшэ залуу механизатор Василий Протасов хөөрөб.

Совхозой МТМ соо хамта 8 үзэл эмхидхэгдэжэ, социалистическэ мурисөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэ. Мурисөөнэй дүн үлэр бүри согсолгоно. Таби шахуу найтай комбайнер Петр Суетин, механизатор Николай Анцын гэшээд ходо түрүүлнэ. Тэдэнэр үдэрэйнгөө дабарине 120—150 процент дүүргэнэ.

Эршэмтэйгээр ажалладаг механизаторууд 30 трактор заһабарилха гэһэн 4-дөхи кварталынгаа түсэб амжалттайгаар дүүргэб. Үлэһэн 37 трактораа январь—февраль нара соо бултиснь заһабарилжа дүүргэхээр харааланхай. Энээнтэй хамта хүдөө ажыхын машинууд мүн лэ бэлэн болгодохо юм. Мүнөө совхозой фермнүүд тус тустаа хүдөө ажыхын машинуудые заһабарилжа байһай. Тинхэдэ 6 комбайн бэлэн болгодо.

Гадна энэхи механизаторууд заһабарилгалаан тракторнуудта туршаангаа болоомо суглуулна. Декабриин 20-ной үдэр тэдэнэр 80 гектарай болоомо суглуулба. Тинхэдэ сабиалан, тарялан дээрээ 30 мянган тоно наг шэбхэ гаргаха, 15 тоно шубуунай аргал, 50 тоно үнээхэ суглуулха уялгааа бэлдүүлжэ эхилб.

Совхозой механизаторууд ээйдлингөө хүсөөр 1-дөхи, 2-дөхи фермнүүдтэ столово бариха, ашгаллада орууланхай. Тингэжэ тарилга, хурялган үедэ механизаторууд нийтэн эдэ хоолоор һайнаар хангалладаг болохон.

М. Гончиков.

ХҮДЭЛМЭРИШЭД ХАЛУУНААР ДЭМЖЭНЭ

Улан-Удын паровозо-вагонно заводой шэрэм шудхалгын цехын партийна эхин организаци КПСС-эй Централыя Комитетэй декабриин Пленумэй материалуудтан ажалшадые гүнзэгыгөөр танилсуулха асуудал зүбшэн хэлэһэн байна.

Семинарай һүүлээр цехын коммунистическэ ажалай бригадын гэшүүдэй турда хөөрээдөө агитатор Талхасев үнгэргөө. Тэндэ коммунистическэ ажалай бригадын бригадир, коммунист Сергеев үгэ абажа, ингэжэ хэлэб: «Манай түрэл партинай арад зоний ажабайдалые улам һайжаруулхын түлөө айхбар эхэ оролдогдог гаргажа байдаг. Мүнөө үнгэрһэн КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленум хүдөө ажыхын продукци бүри эхээр абадаг болохо тухай асуудал шийдхэхээдээ, имгэгал арад зонийгоо ажабайдалые бүри һайжаруулха тухай дэлгэрэнгы шийдхэбэри баталан абаа. Энэ түүхэтэ тогтоолынь дүүргэхын тула шэнэ 1960 оной Майн нэгэнэй һайндэр болотор манай бригадын хүдөө түсэбһөө гадур 600 тоно шэрэм хайдуулхабди гэжэ мэдүүлэб.

М. Малаев.

цехын партийна организациин секретарь.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ Бурядай АССР-эй искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо тухай

Советскэ искусство хүгжөөлгэдэ эхэ габьяатай байһанайнь түлөө, Бурядай АССР-эй искусство, литературы декадын Москвада болоһонтой дашарамдуулан, хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

- РСФСР-эй АРАДАЙ АРТИСТ.
1. Балдаков Балма Мелентьевичтэ—Ленинэй орденто Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театрын артист.
 2. Вампилов Буда Николаевичтэ—Бурядай гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театрын артист.
 3. Петрова Надежда Казаконнада—Ленинэй орденто Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театры артистка, РСФСР-эй габьяата артистка.
 4. Сахьянова Лариса Петровнада—Ленинэй орденто Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театрын артистка, РСФСР-эй габьяата артистка.
 5. Халматов Владимир Константиновичтэ—Бурядай гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театрын артист, РСФСР-эй габьяата артист.

РСФСР-эй АРАДАЙ УРАН ЗУРААША

Тимин Александр Ивановичтэ—Ленинэй орденто Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театрын главнай уран зурааша, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша.

- РСФСР-эй ИСКУССТВЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ-ЯБУУЛАГША
1. Арсеньев Михаил Сергеевичтэ—Бурядай гүрэнэй дуу, хатарай ансамблин балетмейстер.
 2. Батуев Жигжит Абидувичтэ—композитор.
 3. Павлов Георгий Бфимовичтэ—уран зурааша.
 4. Ямпиллов Баудоржо Базаровичтэ—композитор.
- РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРТИСТ
1. Абашеев Петр Тимофеевичтэ—Ленинэй орденто Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театрын артист.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ОРГАНОВ

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛОВ

Москва, 1959 оной декабриин 25.

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ Бурядай АССР-эй хургуулин габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

- Республикын арадай гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ эхэхэн габьяатай байһанайнь түлөө Бурядай АССР-эй хургуулин габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:
1. Ангилюк Виктор Валентиновичтэ—Улан-Удэ городской № 65 дунда хургуулин багша.
 2. Антошина Нина Григорьевнада—Тарбагатайн аймагай Хүйтэний долоон жэлэй хургуулин багша.
 3. Дашиев Дагба Дашевичтэ—Мухаршэбэрэй аймагай Суулган дунда хургуулин директор.
 4. Демина Мария Константиновнада—Түнхэнэй аймагай Ахалигэй долоон жэлэй хургуулин багша.
 5. Дубровская Августа Веняминовнада—Улан-Удэ городской № 1 дунда хургуулин багша.
 6. Дугаров Соном Гомбосовичтэ—Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда хургуулин директор.
 7. Жамцарано Цыван Жамцарановичтэ—Бурядай багшанарай мэргэжэл дээшлүүлхэ институтэй директор.
 8. Колодина Елена Николаевнада—Тарбагатайн аймагай Десятниковой долоон жэлэй хургуулин багша.

9. Краснова Елена Ефимовнада—Улан-Удэ городской № 3 дунда хургуулин багша.
10. Кузьмина Галина Вильгельмовнада—Улан-Удэ городской № 1 дунда хургуулин багша.
11. Мангадаев Михаил Николаевичтэ—Бурядай АССР-эй Гэгээрэлэй министрствын инспектор.
12. Матвеев Платон Марковичтэ—Улан-Удэ городской № 6 базова дунда хургуулин директор.
13. Преловская Ольга Павловнада—Улан-Удэ городской № 3 дунда хургуулин багша.
14. Радионов Кирилл Алексеевичтэ—Прибайкалин аймагай Каменский долоон жэлэй хургуулин багша.
15. Ростовцев Михаил Исаковичтэ—Улан-Удэ городской № 6 хүдэлмэринэй-залуушуулай хургуулин директор.
16. Степаненко Клавдия Тимофеевнада—Улан-Удэ городской

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарин түлөө—Президиумэй гэшүүн Ф. БУДАЖАБЭ.

Улан-Удэ, Советүүдэй байшан, 1960 оной январин 5.

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха тухай

- Республикын арадай гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:
1. Антонова Нина Лукьяновна—Улан-Удын педагогическа училищын багша.
 2. Булова Варвара Нилсановна—Иволгын аймагай Иволгын дунда хургуулин багша.
 3. Гвоздарькова Инна Александровна—Сэлэнгын аймагай Шахтын дунда хургуулин багша.
 4. Дымовских Зинаида Андреевна—Зангадун аймагай ажалшад депутатудай Советэй гүйсэкомой арадай гэгээрэлэй таһагай инспектор.
 5. Кудреватова Мария Филипповна—Сэлэнгын аймагай Дунда-Бүхэнэй долоон жэлэй хургуулин багша.
 6. Мартынова Ксения Нефедовна—Хорин аймагай Хасууртын дунда хургуулин багша.
 7. Нецаева Анна Сафроновна—Кяхтын аймагай Тамирай дунда хургуулин эхин классай багша.
 8. Орлов Илья Алексеевиче—

- Тарбагатайн аймагай Десятниковой долоон жэлэй хургуулин директор.
9. Очирова Валентина Гармажиповна—Торин аймагай Алцагай долоон жэлэй хургуулин багша.
 10. Перельгина Мария Павловна—Прибайкалин аймагай Турантайн дунда хургуулин багша.
 11. Решикова Анна Александровна—Мухаршэбэрэй аймагай Хонхолойн дунда хургуулин багша.
 12. Самарова Ранса Федоровна—Торин аймагай Хулдатайн долоон жэлэй хургуулин багша.
 13. Самукина Анна Васильевна—Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй дунда хургуулин багша.
 14. Суворов Иван Прокопьевиче—Хорин аймагай Дунда-Хулданай долоон жэлэй хургуулин багша.

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарин түлөө— Президиумэй гэшүүн Ф. БУДАЖАБЭ.

Улан-Удэ, Советүүдэй байшан, 1960 оной январин 5.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ Бурядай гүрэнэй дуу, хатарай ансамблие, Бурядай АССР-эй Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналей тосхоной ород арадай хоорые РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Советскэ искусство хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, Бурядай АССР-эй искусство, литературы декадын Москвада болоһонтой дашарамдуулан, РСФСР-эй

Верховно Советэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

Бурядай гүрэнэй дуу, хатарай ансамблие, Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналей тосхоной ород арадай хоорые

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ОРГАНОВ

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛОВ

Москва, 1959 оной декабриин 25.

Һайшаалтай үүсхэл

Худан голой эрье уруудахада «Эрдэм» колхозой хонидой отарнууд эндэ тэндэ тобойн харагдадаг. Эндэ отарнуудта дүй дүршэлтэй залуу хүбүүд эршэ зоригтойгөөр ажаллажа байдаг.

Нинтингээ мэлые олошоруулжа, ашаг шэмынь эрид дээшлүүлхэ гэһэн харюусалгатай зорилгын орон дотороо табигдаад байһые харадаа абажа, колхозой залуу механизаторууд хурялгата дүүргэмсээрээ гүүртэ, отарануудта гаража, хониды адуулаар шиндэн байна. Хоёрдох комплексно бригадада хүдэлхөөр гараһан хэдэн механизаторууд мүнөө үедэ түрэхэ хониды адуулна.

Адуулагдааар гараһан Эрнест Цыбиков, Коля Кашапов болон бусад үүсхэлтэйгээр ажаллана.

Е. Шонова.

ОРДЕНТО ХОНИШОН

Хонишон Эрэнжид өөрынгөө нэрые трибуна дээрлээ эхлэнхээр дуудлаба. Энэ Улан-Удын оперо, баледэй театр соо болоһон ушар. Тэндэ Бурят ороной Россин гүрэнэй һайн дураараа нэгдэлһээр 300 жэл болоһоной ойн хүндэлэлдэ зоруулагдалан баярай суглаан боложо байгаа.

—Эрэнжид, шаймэе дууданал, трибунада гара,—гэжэ Саранхорой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дамбасвай намдуухан үгүнүүд ар таланаань дуудлаба.

Эрэнжид бүхи наһан соогоо нимэ эхээр баярланаа һанабагүй.

—Яба, ябыш даа,—Ленинэй орден абыш,—гэжэ Дамбасв хэлэгшээ дахин дабтаба.

Эрэнжид хонишоной шодонһөө эжэлүүдүй нелбоһон мэлээржэ, халуу сорьён доошоо һубагтажа оробо. Энэнь баярай билтарһан тэмдэг байгаа.

Нимэ баярай, зол жаргалай тудаад байһан үедэ Эрэнжид өөрынгөө бүхи ажалуудылые хойно хойноһоон сахилгаан мэтэ түргэнөөр һанаандаа оруулжа байба.

Ундэр эхэ шан абаха ёһоороод абтаба. Эрэнжид Надмитова олон жэлэй туршада түрэл колхоздоо хонишоноор хүдэлнэ. Энээнһээ урда тээ Саранхортоо һаалишанаар хүдэлжэ байгаа. Бүри тэрэ үедэ үнээнэй дэлэн һайса шобторжо, һүүлһын үдхэн һү һаажа шадабар, һүнэй тоһонг дээшлэдэг гэжэ Эрэнжид ойлогоһон, нүхэд һаалишадлаа заажа үгэдэг байгаа. Нютагайхидын Эрэнжидэй һаалишан болоод оролдосотойгоор хүдэлһэни мүнөөһые мартадаггүй. Зүгөөр энэ һаалишан хонишон болоһоор бүриһе шадабаритай байһанаа харуулаа.

Тезд хүн бүхэндэ өөрын шадабар, ямар нэгэн ажалда дурлаха, тэрэнэ бүтээхын тула хамга юумээе мартажа, үнэи сэдхэхэлнэ оролдогдог ушар бии бишүү. Эрэнжид Надмитовагай һанаа сэдхэхэл эгээл хонин ажалда налархай байгаа ха юм. Тимэһээ Эрэнжид бусад хонишоһоо эртэ бодолдог һэн. Энэ хонишондо илэнхы үргэн талашы һаа, мундэгэр халда уулдашы һаа хамгаалуй һайхан. Наярай алтан наранай элиэ тугагай Бархан үндэр уулын орой дэгуур сасаржа, ягаан, хүхэ, влэан үнгөөр холонготожо эхилхэдэ Эрэнжид хонидоо Хүйтэйн үргэн тала руу

туужа ябадаг. Абыастай хонишон халтар моринойгоо эмээл дээрэ алтан наранай мандахые 12 жэлдэ угтаба. Эрэнжид бурят арадайнгаа олон зуун жэлдэ туйлаһан дүй дүршэлые бага багараһые һаа мэдэжэ, туршажа үзэхые оролдодог. Дүршэл эхэртэ хонишон бүри үдэшлэн байхада үргөөдөр ямар үдэр болохо гэжэ барометриһээ дугуугуй мэдэжэ болонхой. Хэрбээ хорон хубхай һалхитай буугаа һаа, хонидоо үндэр хадын хормойдо, хабсагайн үбэртэ хоргодог заншалтай. Харин намжа даулаан үдэр хонидын амиды олбог мэтэ нэгэ добоһоо нүгөө добо тээшэ мнралзажа ябадаг.

Юрэнхидөө хонишон олон үгэгүй зон: талада ябахадань хөөрлэдэхые хүч байдаггүй. Тингэбэхые Эрэнжид тимэ дугуай хүнүүдэй тоодо ородоггүй. Энэ хонишоной аманһаа үнэи сэдхэхэлэй ирагуу дуун таһардаггүй. Дуу дуулажа ябахад аргагүй хүююн байдаг ха юм. Эрэнжид нимэл согтой хүююн эхэнэр юм. Заримдаа Эрэнжид дуу-гындые болошоод байдаг. Энэ үедөө элдэб һанаа бодолдо эзэлэгдэдэг. Гэр булэ, үхибүүд, хүдэлмэри тухайгаа бододогшые байха. Юрэдөө тэрэндэ бодолото болохо, һанаагаа зобохо юумэн олон. Хонишоноор оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ байһанаа зоотехнигэй хургуулида һурахаа Улан-Удэ ошонон түрүүһин хүбүүн Санжи тухайгаань заримдаа һанаата бододог. Угы һаа халамда гараһан Катя басаган тухайгаа һони дуулахые хүсэдэг. Комсомолой пүтэңкоор шэнэ газар элдүрлэхээ Казахстан ошонон Зунды басаганһаань мэдээнэй эрэхые үе-үе хүлэсэдэг. Эхэтэсэ сүг ээлжээгээр хонн адуулаһажа ябадаг 19-тэй Шанюшка хүбүүндэһые һанаагаа табижа саг эрэтэг. Юуб гэхэдэ, энэ хүбүүгээ сэргээй албанада мордохуула дүтлөө. Тэрэнэй арманда мордоходо хонишон болохо Соня басаган бин. Вандан хүбүүнһин эжидэ хамһалсаха. Юуб гэхэдэ, энэ хонишон бүхи үхибүүдээ хонишоной ёһотойд хургуулида хургажа гаргаа бишүү.

Эрэнжидэй даадаг отарада 818 эрые хонид бин. Тезд тэрэ ажалда гансаарладаггүй: олон басагад, хүбүүднэ эжылдэ туһалдаг.

Гансад Эрэнжид бэшэ, харин хонишонд үхибүүднэ хониды ашагтай һайнаар үсхэбэрлэхэ арга дүршэл шудаланхай. Үһнэ хурялган дүүрэхэлээр Баргажан голон

үһалалдаа сабиалангай һуурида Саранхорой олон хонишон хонидоо туужа абаһаа һэн. Зүгөөр Эрэнжид тимшээ яраагүй, нүхэд хонишодойгоо тэндэхи доро газарай бэлчээрндэ хонидоо абаһахадань дургауй байгаа юм.

—Халагил, хуурай газарта хонид ябаха дуратай амитад ха юм,—гээд тимшээ Эрэнжид хэлэб һэн.

Суута хонишоной хэлэһэн эдэ үгүнүүдэй зүбтэй байһанайнь һүүлдэ элэрһэн байгаа. Эртүүр доро, шингитэй газарта абаһагдалан тэдэ хонид олоороо голложо, дохолодо болоо һэн.

Эрэнжид хонидоо гарзалуулхгүйнөө гадна тэдэнэ түхэрээн жэлдо мяхалиг тарган ябуулха гэжэ оролдодог, ябуулдагыше байна.

—Гүрэндөө эрхим шанартай нооһоо эхээр тушаадаг болохын түлөө тэмсэһэдэ. Энэ хадаа гол зорилгомнай гэһэн,—гэжэ энэ хонишон этигэлтэйгээр хэлэдэг юм. Тингээд бодото ажал дээрэ тэрэнэ бэлдүүлдэг. Жшэһэн, энэ хонишон 1955 ондо хонин бүхэнһөө 4 килограмм нарибтар нооһо хайшалаа һэн. Энэ амжалтынгаа түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота абаа. Харин һондоо 1200 ыри хонидойнгоо тус бүринһөө 5—7 килограмм нооһо абажа тушаагаа. Россин гүрэнэй Бурят ороной һайн дураараа нэгдэлһээр 360 жэл гүйсэһэнэй алдарт ойн хүндэлэлдэ нүхэр Надмитова түсэбһөө гадур 7 центнер 42 килограмм нооһо хайшалаад, зургаа мянган түхэрин нэмэлтэ түлбэри абаһан байгаа.

Ямар аргаар Эрэнжид нимэ амжалта туйлана гэһэнб? Нэн түрүүндэ суута хонишон шлэлһэн мэргэжэлдэ эхэ дуратай, ажалдаа тон оролдосотой, нягтаар хандадаг. Шэнэ, түрүү юумэ ажалдаа хэрэгдэхэ, бэрхэ хонишодой дүршэл халаан абаха гэжэ оролдодог.

—Дулаан «дэгэлтэй» хониды эхээр бөөмөйлжэ, үнгэртэр дулаалжархихала нооһонгой шанар мүүдэдэг, эхээр гэгээлдэг,—гээд Эрэнжид үхибүүдээ хургадаг юм. Хонидой байра хажуу тээһэнэй һайса дулаалаад, хушалтадань агаарай орожо, уурал шингэй гаража байхаар нүхэ гаргадаг.

Долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ солото хонишон Эрэнжид эхэ уялга абада, шэнэ амжалта туйлахаар тэмсэжэ эхилэнхэй.

И. Тугутов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн тараа) РСФСР-эй габьяата артист В. Б. Манкетов — Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театрын солист, ажалшэ; Улан-Удэ-ийн оперо, баледэй театрын солист, артистка; РСФСР-эй габьяата артистка М. Н. Степанова; Г. Е. Павлов — РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша, уран зурааша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн тараа) РСФСР-эй габьяата артист В. Б. Манкетов — Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театрын солист, ажалшэ; Улан-Удэ-ийн оперо, баледэй театрын солист, артистка; РСФСР-эй габьяата артистка М. Н. Степанова; Г. Е. Павлов — РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша, уран зурааша.

Верховно Советэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

Бурядай гүрэнэй дуу, хатарай ансамблие, Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналей тосхоной ород арадай хоорые

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ОРГАНОВ

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛОВ

Москва, 1959 оной декабриин 25.

ЖАЛ, ҺУРАЛСАЛ, ХҮМҮҮЖЭЛ—АЖАБАЙДАЛАЙ АЛТАН ЖОЛОО МУН!

Манай республикын багшанарай мүнөөдөр нээгдэхэ съезддэ

☆☆

☆

☆☆

Урагшад дээр: механическа мастерскойдо урагшад станогтой танилсажа байна. Л. Хайдуровой фото.

Тоо, баримтанууд

1959 ондо урагшад болон түрэлхидэй хүсөөр хургуулин 33 гэр, Һуралсалай 43 мастерской, 146 токарь, 174 слесарь, 256 модошо дархашууд, мүн бусад мэргэжэлтэй 1500 гаран хүн бэлдэгдэ.

Республикын хургуулинуудта 195 тракторист, 157 шофер, 146 токарь, 174 слесарь, 256 модошо дархашууд, мүн бусад мэргэжэлтэй 1500 гаран хүн бэлдэгдэ.

1959 ондо республика дотор урагшадтай үйлэдбэрин 225 бригада, 145 звено хүдэлхэн, Һуралсалай туршалгын 11 ажахы эмхидхэгдэн байна.

Урагшад 1167 гектар газарта кукуруза, 1079 гектарта орооһото ургамалнууды ургуулһан, 265 мянган шубуу үсхэхэн, 326 тугал, 1763 туулай, 296 поршоонхо тэжээжэ, ехэ болгоһон байна.

1958 оной сентябрийн 1-һээ 1959 оной сентябрийн 1 хүртэһ республикын урагшад 492329 ажалта үлэһ колхозуудта олоһон, 43959 үлэртэ совхозуудта хүдэлхэн, хургуулингаа мастерскойнуудта 388742 тухирһигэй продукция бүтээн гаргаһан байха юм.

Хургуулин дархашууд

1955 ондо Аргадын дунда хургуулин дэргэдэ модошо дархашуудай кружок нээгдэдэ, олонхи урагшад ошүүдэлэн юм. Кружогейман ажалан багша, уран дархан Дашанима Доржиевич Занабадаров хүтэлбэрилдэг байгаа.

Кружогейнгоо удаадахи хэсээһ хүлэжэ яладаг бэлэйбди. Юундэб гэхэдэ, хүн бүхэн дархан болохо дуратай ха юм даа. Хайшан гэдэ стул, шкаф, нандали хэб, гэр яагаад барихаб гэхэ мэтер багшынгаа заанһе айкабар анхаралтайгаар хадуужа абадаг бэлэйбди. Түүрүүшээр юрэнхы бэлэһэн зүйлнүүды: нааданхайн шарга, тэргэ, нандали хэжэ урабади. Һүүдээрнэ, 7—8-дахы классуудта уража байхадаа, стол, шкаф хэдэг, модо, түмэр тошылдохо станогто хүдэлдэг болообди. Һүүдэй үедэ урагшад бүриһе ороо шухала хүдэлмэри хэдэг болонхой. Үнгэрөөшэ зундаа колхозойнгоо хониной байра, гэр тура барилсаһан, хүүргэ хашаа заналсаһан байнабди. 10-дахы классай урагшад С. Очиров, А. Очиров, Д. Ринчино, мүн би намартаа 5х5 метрын хэмжээтэй гэр хургуулидаа барябди. Тийһэнһэмнай хойшо маниһе хургуулин дархашууд гэжэ нэрлэдэг болоо юм.

Д. Хобраков, 10-дахы классай урагша. Баргажан.

«Ажабайдалтай хургуулин холбоо барисаа улам бэ»

хихүүлхэ, арадай гэгээрэһе саашадань хүгжөөхэ тухай» СССР-эй Верховно Советей гаргаһан Хуулиһе манай республикын ажалшад ехээр һайшаан угтаа. Орон доторо коммунизм байгуулаха хэрэгтэмнай шэнэ Хуули айкабар ехэ удхашанартай.

Үйлэдбэрин Һуралсал эмхидхэхэ, эхин, найман жэлэй, дунда хургуулинууды елдэб хэргэсэлээр түгэс хангаха гэшэ бүхы олонитын хэрэг, партийно-советскэ органуудай, промышленна предприятия болон колхоз, совхозуудай ходоодо һаналаа табижа байха шухала асуудал мүн. Һүүдэй жэлүүдтэй энэ талаар зарим тэды юумэн хэгдэ.

Алын долоон жэлэй хургуулида Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлгшэнэ нүхэр С. А. Цыбиков) ехэ туһа хүргэнэ. Энэ колхоз үнгэрэшэ жэлдэ 200 хүнэй хуртай хургуулин шэнэ байшан барихан, шэгэ автомашина үгэһэн байха. Мүн Яруунын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ (түрүүлгшэнэ нүхэр С. М. Дугарон), Занграйн аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ (түрүүлгшэнэ нүхэр А. В. Киресв), энэ аймагай XXI

Бүхы арадай хэрэг

А. НИКОЛОВ, Бурядай АССР-эй 1-сэгэрлэй министрын орлогшо

партсъездын нэрэмжэтэ (түрүүлгшэнэ нүхэр Ботов), Мухаршээрэй аймагай «Заветы Ильича» (түрүүлгшэнэ нүхэр Ц. С. Семсенов) болон бусад олон колхоз эхин, долоон жэлэй хургуулинуудта шэнэ байшан, хамтын байранууды баряа.

Урагшад, багшанар болон түрэлхидэй хүсөөр хургуулин байшан, мастерской, спортзалнууды барихан хургуулинууд баһал бин. Энэ талаарн абажа хэлэбэл, Сэлэнгын аймагай Селендумын дунда хургуулин (директорын Б. Б. Шагдыров) хэһэн хүдэлмэри тон һайшаалтай. 688 дүрбэлхэн метр талмайтай, 8 классай таһалгатай хургуулин байшан 7—10-дахы классуудай урагшадтай, багшанарай хүсөөр энэ баригдаа.

Хургуулинуудтаа арад зоной саг үргэлжэ туһалжа байдаг нимэ жэшэнууд хадаа республикын бүхы аймагуудта, предприняти, колхоз болон совхозуудта саашадаа үшөө үргэнөөр дэлгэрүүлгдэхэ ехэхэн хүдэлөөнэй эхин болоно. Харин

мүнөөдөө тиймэ туһаламжын багшагаар хүргэгдэдэг

байшанин гэмшэлтэй. Долоон жэлэй туршада бюджетээр хараалагдан мүнгэ зөөрөөр хургуулин олон байшан баригдаха байха. Найман жэлэй, дунда хургуулинууд, интернат-хургуулинууд, хамтын байранууд рол түлэб баригдаха. Долоон жэлэй түсэбөөр республика доторхи хургуулин барилгада 89,3 миллион түхэриг хараалагданхай. Тэрээгээр 21400 хууригтай хургуулин 39 байшан баригдаха болоно. Интернат-хургуулинууды барихын хажуугаар, 8100 хууригтай 43 хамтын байра баригдаха юм.

Гэхэтэй хамта хургуулин барилга манай республика дотор муугаар ябуулагдана. Зарим барилга хараалагдан болзртоо дүүргэгдэнгүй, ехээр андагайруулагдана. Тийгэжэ удаадахи барилгань мүн эх хойшошуулагдана. «Бурстрей» трест, Эдын комбинатай капитална барилгын управлени, «Забайкалестранстрой» трест, Кяхтын СМУ нэн түрүүн зэмтэй. Эдэ предпринятинуудай хүтэлбэрилгшэд хургуулинуудай барилга түргэдхэхэ тодорхой хэмжээ абанагүй.

Долоон жэлэй хугасаада бүхы хургуулинууды нэгэ халаанда оруулын тула хургуулин байранууды, мастерской болон интернат-хургуулинууды олоор бариха бүгдэ арадай хэрэгтэ партийна, советскэ зургаанууд, колхоз, совхозууд, промышленна предприятиянууд, олонитэ зон хабаадалсаха зэргэтэй.

Хургуулин байрануудай барилгы үргэдхэхингөө хажуугаар хургуулин мастерской, машиноведини, гэрэй ажалай кабинетууды харуулан ойгуулаха хэргэсэлээр, прибор, станок, верста, ээр зэбсэг гэхэ мэтер хангалда анхарал хандуулаха шухала.

Урагшады үйлэдбэрин Һуралсалда хабадуулаха түсэб дүүргэдэхэ зэргэтэй. Тийхин тула цехүүд үйлэдбэрин участогуудта урагшадтай ажаллаха газар тодорхойлохо шухала. Колхоз, совхозуудта Һуралсалай-үйлэдбэрин бригаданууды, предпринтинуудта— Һуралсалай-үйлэдбэрин цехүүды, хургуулинуудай дэргэдэ— Һуралсалай-үйлэдбэрин ажахынууды, үйлэдбэрин мастерской болон комбинатууды эмхидхэхэ шухала. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилгшэд, худөө ажахын мэргэжэлтэд, бэлдэхэлтэй хүдэлмэришэд, колхознигууды урагшадтай үйлэдбэрин Һуралсалай инструкторнууд болгохо ёһотойбди. Урагшадтай ажал һайнаар эмхидхэгдэхэ, аюулгүй байлга сахигдаха, тусхай хубсаһаар хангагдаха ёһотой. Ажалай практика гаража байһан урагшады түрүү хүдэлмэришэдтэ даалгаха шухала.

Республикын арадай гэгээрэлэй зургаанууд дутуу дундануудаа дари түргэн усалжа, КПСС-эй XXI съездын табихан зорилгонууды амжалтатайгаар бэлдүүлсэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ ёһотой.

Гэр зуурай хүдэлмэриһөө, тон бага балшар нананһаа үхибүүд ажалда дүршүүлгдэжэ захалда. Хаана, хайнан гэдэ үхибүүды ажалда хургаха, хабадуулаха тухай асуудалда харюусаха зуураа, М. И. Калинин иигэжэ хэлэһэн: «Тон түрүүндэ, өһөдтөөл, гэртээл ажалда хургагты».

Иволгын аймагай «Улан Орогно» колхозой Ринчинон гэжэ айлай-хи хоёр үхибүүтэй. Бургэдбатор гэжэ ехэ үхибүүнин 8-дахы класста һайнаар һурана. Эхэ эсэгэнь үхибүүгэ баганаан хойшо бэрхээр хургаа. Тэрэ гансаһе гэрнэггээ ажал хэжэ байдаг бэшэ, колхозой алибаа хүдэлмэридэ ябалсадаг, элдэб машинанууды эмээхэйгээр шуудалдаг заншалтай. Тэрэ мүнөө комбайн, молотилка, трактор гэхэ мэтын машинанууды яһала мэдэхэ, прицепнигээр ажаллаха шадха болонхой. Нёдондо зунайнгаа амаралтын хоёр һара соо 80 ажалта үдэр олоһон байна.

Бургэдбатор элдэб машинанууды шуудалхаа гадна, хони хурьга, тугал буруу татаха, харуунал-хадаа дүршэлтэй. Ажалда хабаатал элдэб хэмжээ-ябууланууды хургууляараа үнгэрэггээ байхда тэрэ ходоодо эдэбхитэйгээр хабаадсалдаг юм.

Хүбүүнэй эхэ, эсэгэ хургуулида болодог түрэлхидэй суглаанда алдэгдүй ерэдэг, хургуулин элдэб хүдэлмэригээр, үнгэрэггэжэ байһан элдэб хэмжээ-ябуулануудар ходо һонирхожо байдаг заншалтай. Мүн энэ колхозой гшнүүн Дабаяжат Цыремпилова эсэггүй гурбан үхибүүдэ һайнаар хургажа, ажал- (Ургэлжэлэһын 4-дэхи кюрта)

Инженернүүды бэлдэнэ

Бурядай зооветинститудай технологин факультет дүрбэн жэлэй саана байгуулагдан юм. Түрүүшын 80 инженер энэ жэл институт дүүргэжэ, Сибириин арадай ажахыда хүдэлхөөр эльгэгдэхэн. Факультетэ мүнөө 570 хүн хурдаг. Ажал хэрэгэ мэдэхэ, эрдэм мэргэжэлээр түгэс инженернүүды бэлдэхын тула факультетэй багшанар ехэхэн оролдоло гаргана. Эндэ мэргэжэл ехэтэй багшанар хүдэлдэг. Тэдэнэй арбадынь нарын кандидатай нэрэ зэргэтэй.

Нёдондо жэлһээ хойшо барилгын отделенин программа шэнэлхэгдэн хубиллагдаа. Урдань худөө ажахыда хамаатай барилга хэжэ инженернүүд бэлдэгдэжэ наа, харин мүнөө промышленна ба бусад элдэб барилга эрхилхэ инженернүүд бэлдэгдэхэ болоно.

Н. Дамбаев.

Ураг дээр: Эдын комбинатай директор нүхэр Федотов Закаменск городой 7-дохи хургуулин урагшадта апаанай машина бэлгэжэ байна. И. Нецаевый фото.

БАГША БҮХЭН ҺУРАЖА БАЙХА ЗОРИЛГОТОЙ

Һаял хүн боложо, «хүлөө прождо» байһан бага дшар үхибүүды ердэм модо хургаха, коммунизм йгуулагшад болгон хүмүүгшүүлхэ гэшэ ямар ехэ хүнготэй, харюусалгатай хэрэгтэй ямар ехэ зол хубил! Иимэ ор. Һдэтэй уялга биднэртэ, уяжет багшанарта даалгагаһанхай.

Тийгэбэшэ биднэр энэ жалаар сэдхэлээ ханаад, оштын хургуули дүүргэһээ. Хуё һанаагаа амараад ябахашэ, харин саг үргэлжэ, үр бүри ердэм мэргэжэлээ, үр зааха шадбаряа дэшэ-үлхэ ёһотойбди. Совет гүрнэй элитэ ажал-ябуулагша, багшанарай ехэ нүхэр М. И. Эрлининой хэлэһэн үгэнүүд маанандамнай ходо ородог.

Иванович иигэжэ хэлэһэн: «Багша хүн багша айнаа гадна, мүн хургаша үнболоно. Багша гэшэмнай бүрэн хүсэ шадалаа, бүхы бэшэшахабадаа, бүхы һайн һайн, үнэтэй сентэй юумэе хургаһанарта, арад зондо гэдэг. Тэд, нүхэдүүд, хэрэгэ мүнөөдэр, үглөөдэр, нүхэдэр шадха мэдэхэ бүхы юумэе дамжуулан үгэхын ажуугаар өөрынгөө ердэм хаае, хүсэ шадалье дэшэ-үлхэ байгаагүй наа, өһөдтөнай юунһе үлэхэгүй болоо бшуу».

Эдэ эсээн үгэнүүды ходоодо һанажа, ердэм мэргэжэл гэ саг үргэлжэ дэшэүлхэжэ

байха гэшэ манай шухала зорилго болоно. Манай, Улан-Удэ городой 14-дэхи эхин хургуулин багшанар шэнэ эрилтын ёһоор ажалаа шэнэдхэн хубилгахадаа, үхибүүдтэ ердэм зааха, тэдэниһе ажалда дуратайгаар, дүршэлтэйгөөр хургаха нилээд олон шэнэ онол арга оложо байна. Манай хургуулида дүршэлтэй, бэрхэ багшанар олон. Тэднэр арга дүршэлдөө залуу багшанарые ходо хургажа байдаг. Жэшээлхэдэ, манай хургуулин дэргэдэ «Багшанарай дүршэл дэлгэрүүлхэ хургуули» нээгдэдэ, үннэй багшанар В. Н. Иванова, Г. А. Хорун гэшэд ажаллажа, городой залуу багшанарта дүй дүршэлөө дамжуулдаг.

Хургуулинуудта ном заалгы шэнэдхэн хубилгаха тухай парти, правительствын шийдхэбэринүүды бэлүүдэн, манай хургуулин багшанар ердэм мэргэжэлэ улам дэшэүлхэн. Хоёрнай Багшанарай институтта хурана. Бусад багшанар элдэб семинар, кружогуудта хурдаг.

Манай хургуулин багшанар Бурядай багшанарай съезды үнхэнэй хүлээһээр. Хоёрнай съезд дээрэ элидхэл хэжээр бэлдэжэ байна. Энэ үргэн съездын манда ехэ ашатай тунхатай байхань лабтай.

П. Сухордина, съездын делегат.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН АШААР ХҮН БОЛОДОГ

Манай ороной хургуулинуудта байдалһаа таһарангаар үхидтэ ном заагдана, хургуули грегһэн хүнүүд бодото ажал үлэмэри дээрэ гарахадаа хүсэд элдхлгүй, дүршэлгүй байна гэжэ КПСС-эй XX съезд тоолоод, шадана предпринти болон колхозуудта, туршалгын участууд болон хургуулин мастер-йнуудта үхибүүды ходо ажал хургаха, дүршүүлхэ гэжэ гтаа һэн.

Энэ хадаа дорһоо үдэжэ та залуу үетэниһе коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ халын шухала асуудал мүн. Ибүүды ажалда дуратайгаар, рэтэйгөөр хургаха тусаа парти XX съездһэй хойшо зарим түхэмжээн абтаһаше, үшөөл дутуу дунданууд олон байдаг һэн.

Энэнтэй хамта КПСС-эй ЦК-эй ноябрийн Пленумээр һайшаажа, СССР-эй Верховно Советей ердохи сессээр баталагдан жабайдалтай хургуулинуудай лбо барисаа бэхжүүлхэ, орон тороо арадай гэгээрэһе сааша-нэ хүгжөөхэ тухай КПСС-эй К-тэй, СССР-эй Министруудэй шэдэй тезисүүд тон ехэ удхашартай байба.

Партийн XXI съезд дээрэ элидхэ хуураа, нүхэр Н. С. Хрушеви нигэжэ хэлэ: «Бүхы хүнүүд ажалла бэрхээр хургаха, ажалда үнэн сэхээр, коммунистическэ ёһоор ханддаг ябалд хүгжээшэ хүмүүжүүлгымнай хүлэһин гол шухала зорилго парти тоолоно».

Эжэ парти, правительством, ала үетэниһе хүмүүжүүлхэ, та тодорхой зорилго хани байна. Мүнөө манай ур-йгаа зорилго юуб гэжэдэ,

А. ДАНЧИНОВ, педагогикын эрдэмэй кандидат, Доржи Банзаровой нэрэмжэтэ багшанарай институтай доцент

арад олондо ашатай тунхатайгаар ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар, бага нананһаа ажалда дүршэлтэй, абьяастайгаар үхибүүды хургаха, хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Тийхэдэ үхибүүды ажалда дүрэтэй, дуратайгаар гансаһе хургуулида хүмүүжүүлхэ бэшэ, энэ хэрэгтэ гэр бүлын үүргэ, харюусалга тон ехэ гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. Гэр бүлэ гэшэ залуу үетэниһе социалистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ гол шухала гуламта байһан зангаараа.

Гэхэ зуура һая болотор эхэ, эсэгэнэр үри хүүгэдэ ажалда дүршүүлхэ хэрэгтэ зохио анхараа хандуулдаггүй байһан юм. Гэсдһе манай бүхы ердэм ном заалгын пропаганда энээндэ нилээд зэмэтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, элдэб, тусхай дунда хургуулинуудта орохын тулалда хургуулинуудта ном үзэгдэн гэгэн эхбэртэйгээр зондо буруугаар ойгуулагдадаг, тиймэ хараа шэглэл табигдадаг байгаа.

Урдинхид орходоо мүнөө манай орон дотор гэр бүлэ тад ондоо болоо. Мүнөөнэй бүлэ хадаа хамагай түрүүндэ ажаллаша бүлэ, социалистическэ предпринти болон советскэ эмхи зургаануудта ажаллажа байһан бүлэ гэшэ. Энэмнай социалистическэ обществц эхин эмхи мүн.

Совет бүлын гэртэ техникэ—электрын гэрэл, радио, элдэб гэр зуурай машинанууд орон-

хой. Тиймэхэ бага байхааа эхилээд үхибүүд тэдэнтэй танилсажа, тэдэниһе хүдэлгэжэ шадха болоно бшуу.

Манай орон дотор хүнүүд социалистическэ байгуулаятада эргэн, оруулан ажалангаа зэргээр юумэ абадаг хадань совет бүдын жаргалтай, юугэршэ дутамаггүй байдагынь имагал ажалһаа дүдыдаха байна. Тиймэхэ үри хүүгэдэ ажаллаша бэрхээр хургахын тулада эхэ, эсэгээр оролдохо байһанин мэлээжэ. Хургуулинуудта ном заалгы шэнэдхэн хубилгахада үхибүүднай баганаа хойшо ажаллаша бэрхээр хүмүүжүүлгдэхэ гэжэ мүнөө түрэлхид һайса ойлгоно. Зарим айлай үрэ хүүгэдэ ямар бэрхээр хургадаг тухай хэдэн жэшэ харуулас. Кабанскын аймагай Кабанск тохсоной Волковтан гэжэ айлайхы үхибүүдэ баганаан хойшо ажалда аргагүй бэрхээр хургадаг юм. Энэ айл 10 үхибүүтэй. Дунда хургуулитай эсэгэнь барилга дээр десятнигаар ажалладаг, эхин хургуулитай эжынь гэртэ ажаллаха хэжэ байдаг. Хоюулан 45-аадтай. Энэ айл аргагүй эбтэй эетэй, ажаллаша бэрхэ бүлэ юм. Үхибүүдын булта даруухан, түбшэн зантай, ажаллаша бэрхэнүүд.

Эгээн ехэ хүбүүн — 1942 ондо түрэнн Анатолинь долоон класс дүүргэдэ, гурбадахи жэлэ барилда дээрэ ажаллана. Тэрэ үдэһын хургуулида Һуралсажа, спортдо эдэбхитэйгээр хабаадсажа байдаг.

Тэрэнһээ нэгэ дүү Тамара бажан дээрэ ошоод, үхибүүдынһе саганинһе нэгшэ «гурбагүйгөөр» долоон класс дүүргэдэ, техникумдэ оронхой. 6-дахы класста хургада Валентина басаганин (1945 оной) зунайнгаа амарал-

Уран зохёолшод эдир уншагшадтаяа уулзаба

Мүрүсөөндө илагшад

46-дахи магазиний хүдэлмэриг дэргэд эрхим ажалаараа Улан-Удын горпишторгын наймаалагшадтай дунда мэдээж болонхой юм. Эндэхи наймаалагшад ажалшадтай эрилтэ, гуйлтада ахаралтайгаар хандажа, нара, квартал бурингөө даабарине ходоодо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшэнь, 1959 оной гурбадахи кварталда найнаар ажаллаһан тус магазиний коллектив КПСС-эй горкомой, горгүйгэйкомой дамжуулгын Улаан тугта, мүн Бүхэсоюзна мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Амжалтаараа урмашлаһан наймаалагшад өөһэдэнь арга боломжо хаража үзөөд, жэлйнгээ

түсэбье болзорһоонь урид дүүргэж гэж дээшлүүлэгдэһэн уялга абаһан юм. Тэрэ уялгань болзорһоо урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 60 мянган түхэрнэй хилээмэн городой ажалшадта наймаалагдаа. Магазиний хүдэлмэригшэд П. Марусич, А. Шумакова, Е. Астраханцева гэгшэд эршэмтэй ажалаараа нүхэдэйнгөө дунда онсо шалгардаг. Тус магазинийхид 1960 оной январь харала эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, коммунистическэ ажалтай бригадын хүндэт нэрэ зэргэдэ хүртэхөөр шиндэб.

К. Димов.

Зондоо хүндэтэй киномеханик

Хорёод хүрөөдүй залуухан басаган Аграфена Янькова Улан-Удын киномеханикуудай курса 1954 ондо дүүргээд, Закаменай аймагай культурин талгай мэдэлдэ элбгээдэһэн юм. Нүхэр Яньковае түбий Культурын ордонтой кинодо ажаллаша киномеханигаар табихан байгаа. Ная ерэхэн киномеханик түрүүшын үдэрһөө үнэн сэхээр хү-

дэлжэ захалаа һэн. Киноаппаратурань ходо заһаагай, бэлэн байдаг, үдэртөө хэдэн сеанс табилда боложо, түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэбэ. Нүхэр Яньковагай жэл хүдэлөөд байхада Ивановка нотагта элбгээһэн юм. Тэндэшые найнаар хүдэлжэ, хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Б. Доржиев.

АРАД ЗОНОЙ ТУҢАДА

Аршаан, булагуудаар элбэг Алла нотагта мүнөө дала гаран гараса бии юм. Ехэ ехэ байса шулуунууд дороһоо сорьһөн гарадаг аршаан булагуудые үбэлэй шэмэрүүн хүйтэнэй үедэшые харахада уурал, манан хөөржэ, һонирхолтойгоор үзэгдэдэг.

Эндэхи булагуудай үнанинь 70 градус хүрэтэр халуун байдаг. Лениний (Дэрэн) нэрэмжэтэ колхоз энэ аршаанай дэргэдэ амаралгын байшан бариха байнхай. Нютагай хүн зон 1960 онһоо эндэ олоороо ерэжэ амарха аргатай болохонь. Курумкан тосхон. Ц. Булаев.

Һарада ажаמידарал бии гү?

Ажаמידарал һарада үгы юм гэжэ эрдэмтэд удаан саг соо тайлбарилдаг байһан юм. Һара дээрэ нэгэ сүүдхын туршад температурань ехээр хубилдаг (130 градус халуунһаа 150 градус хүрэтэр хүйтэн болодог), үһан, агаар байдаггүй, наранай шангаар шарадаг дээрэһээ тэндэ ажаמידарал үгы гэзэ ха гэжэ астроно-

муд багсаадаг һэн. Гэбэшы советскэ астрономууд шэнжэлжэ хэһэнэйнгээ ашаар һарада вулканай тэһэрдэгыг элирүүлээд, һарын хурьһэнэй бүрилдэл тухай шэнэ теори дэбжүүлээ. Энэ теорин ёһоор, һарын хэрхигэр хурьһэн нарин аад, гүнзэгыгөөр гантаһан байдаг. Тиймэ жалгануудай оёртоо шийг нойто, углекислота байжа магад. Гэжэ зуура советскэ микробиологууд тэндэ микроорганизмуудай бии байшы элирүүлээ. Тэдэ организмууд тон халуун, үгышые һаа, тон хүйтэн газарта, агааргүйгөөр, наранай элшэ, органическа бодосуудгүйгөөр ажаמידарна. «Наука, жизнь» журналыа абтаба.

Нийслэл хотымнай хүүгэдэй библиотекын хүдэлмэрилгшэд үхибүүдэй үбэлэй амаралты ашатай туһатайгаар үнгэрэхын зорилгоор элдэб янзын уулзалга, эдир уншагшадтай конференци үнгэртэхөөр харааланхай.

Уржалт тус библиотекын эдир уншагшад олоороо сугларжа, республикын уран зохёолшодтой уулзаба.

—Таанадай һонирхожо уншагшад хүүгэдэй расказ, шүлэг, шог, басни зохёодог уран зохёолшод Д. Хилтухин, С. Д. Дунаев гэгшэд мүнөөдэрэй уулзалгада ерэнхэй,— гэжэ тус библиотекые даагыша Нүхэр Жилкина хэлээд, уран зохёолшо Семен Дмитриевич Дунаевта үгэ үгэнэ.

Семен Дмитриевич эдир уншагшадта өөрынгөө намтар тухай богонхоноор хөөржэ үгөөд, үхибүүдтэ зорюулдажа бэшгэдэһэн шэнэ зохёолнууд соһоо «Аяншалгада», «Ажалша бэх» хубүүн» гэһэн шүлэгүүдтэ уншажа, сугларгашдые һонирхуулба.

—Таанар, эдир уншагшад мэнэ һаяхан Москвада болоһон республикында искусство, литературын декада тухай дуулаһан, уншаһаншы байнат. Энэ декадада хэн хабадалсааб, мэдэһэ гүт? Танай үгэһэн нүхэд—нэгдэхэй интерна-тургуулин һурагшад. Эдэнэр Москвагай Ехэ театри манай артистнарай түгэхэлэй концерт табихадань хабадалсажа, өөһэдынгөө бэлиг шадбарине харуулжа, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар утгагдаа, магтуулаа,— гэжэ уран зохёолшо Дэнри Хилтухин хөөрэнэ. Москвада хэблэгдэһэн шүлэгүүдэй суглуулбари танай библиотекэдэ бэлгэлэхээ асарбаб гэжэ мэдүүлээд, тэрэнэ үхибүүдэй библиотекые даагыша харбайна.

Удаань Дэнри Хилтухин шэнэ шүлэгүүдтэ эдир уншагшадта уншажа, удхынь тайлбарилжа үгөө. Эдир уншагшад шэнэ шүлэгүүдтэ уншаһанайнь түлөө уран зохёолшодто баясхалан хүргөөд, һурагшад, пионернүүд тухай һонирхолтой зохёол бэшэхынь хүсэһэн байна.

Т. Бадмаин.

Зураг дээрэ: уран зохёолшо Д. Хилтухин эдир уншагшадта өөрынгөө зохёол уншажа байна.

А. Сельверовэй фото.

Улан-Удэн саанана

Шэнэ жэл, шэнэ амжалта

ПЕКИН, январин 3. (ТАСС). Хитад арад шэнэ 1960 оной түрүүшын үдэрнүүдтэ амгалан зохёохы ажалда шэнэ амжалта туйлаба.

Хитадай гидробарилгашад Хуанхэ мурэние Люцзяся гэжэ хабшал тушаа январин 1-дэ амжалтатыйгаар хааба. Хитадай баруун хойто зүгтэхи промышленна томо центрһээ баруун урагшаа 100 модоной газарта 1 миллион киловатт хүсэртэй гидроэлектростанци баригдажа байна.

Хуанхэ мурэние хаһанай ашаар гидроэслэй гол хаалта бодохоо хүдэлмэрие түргэдхэ арга олодо. Энэ хаалта Хуанхэ мурэние номгоруулха түсэбэй түрүүшын ээлжэһэй гидротехническэ ехэ барилгануудай нэгэн болохо байна. Люцзясядахи барилгашад байгша оной һүүлээр гидроэлектростанцийн түрүүшын агрегатые ашагалгада үгэхэ юм.

Хуанхэ мурэн дээрэ мүнөө үедэ 7 гидроузел баригдажа байна. Энэ мурэн дээрэ 5 газарта хаалта баригдаа.

Металлургнууд, нүүрһэ малгагшад, машина бүтээгшэд шэнэ жэлдэ ехэ амжалтатыйгаар утгаба. Үнгэрэгшэ жэлдэ 13 миллион тонноһоо дээш булад хайлуулаһан Аньшанин металлургическа комбинатай хүдэлмэригшэд Хитадай металлургнуудай түрүү зэргэдэ ябана. КНР-эй хара металлургийн энэ томохон предпритяин хүдэлмэригшэд январин 1-дэ үдэрэйнгөө даалгабаринаа гадуур 4260 тонно булад, 462 тонно шэрэм, 767 тонно

прокат хайлуулан гаргажа, арадай ажахыда үгөө.

Уханин комбинатай булад, прокат хайлуулагшад январин 1-дэ сүүдхынгээ түсэбье мүн лэ нилээд үлүүлэн дүүргээ. Чунцин, Тайюань, Тяньцзинь, мүн бусад городуудай металлургическа заводуудай хүдэлмэригшэд түсэбһөө гадуур ехэ продукци үгөө.

Үнгэрэгшэ жэлэй туршад Анг-лида орходоо 1,5 дахинһаа ехэ нүүрһэ малтанан Хитадай нүүрһэд 1960 оной түрүүшын үдэр мүн лэ гайхамшата амжалта туйлаба. Кайлуанин нүүрһэнэй шахтын 50 мянган хүдэлмэригшэд үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада сүүдхэ бүри малтан абтаһан нүүрһэндэ орходоо 4,3 процентээр ехэ нүүрһэ январин 1-дэ малтан гаргаа. Хуань провинцийн Хеби гэжэ нүүрһэнэй бассейней шахтёрнууд 14 мянган тонно нүүрһэнэй орондоо 23 мянган тонно нүүрһэ малтаба.

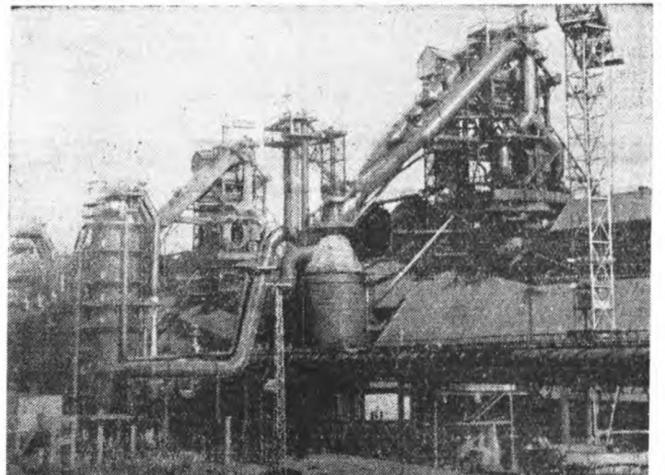
Пекиней, Шанхайн, Лоянай, мүн Хитадай Арадай Республикын бусадшые городуудай олон тооло предпритяинуудай хүдэлмэригшэд январин түрүүшын үдэрнүүдэй үйлдэбрийн даалгабарине үлүүлэн дүүргэнэ.

Хитадай хүдэлмэригшэн анги үйлдэбрийнгөө түсэбүүдые дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрүсөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, дээшлүүлэгдэһэн уялгануудые абаха зуураа шэнэ 1960 ондо бүри ехэ амжалта туйлаха хүсэлэндэ.

Уханин металлургическа комбинатай зарим барилганууд бодхогдобо

ПЕКИН, январин 3. (ТАСС). Ухань городһоо Синьхуа агентствын корреспондентын мэдээсэлһэнэй ёһоор, Уханин металлургическа комбината баригдаһан коксово ехэ батарей, шанар һайнтай хилийсэнуудые шатаадаг цешэн болзорһоо урид тушаагдаба.

Комбинатай металлургическа барилгануудые хүсэд дүүргэхын тула прокатна станууд мүнөө үедэ түргөөр бодхоогдоо байна. Советскэ мэргэжэлтэдэй туһаламжаар зохёогдохон томо блюминг түргөөр баригдана.

Индийн Республика. Азиян металлургическа томо заводуудай нэгэн болохо Бхилайдах металлургическа завод Индийн, советскэ барилгашадтай хүсөөр баригдажа дүүрбэ. Зураг дээрэ: Бхилайдах заводой доменно цех.

ТАСС-эй фотохронио.

Кубын революци хайндэр

ГАВАНА, январин 2. Т. корреспондент А. Алексеев мэдээсэ: эндэхи шэнэ хайндэр Кубын революцийн шын хайндэртэй туданан Колониальна шахуу энэ б. оронго бээ даанхай респ. болохо тушаа хэһэн ажал дүнгые Кубын эрхэ сүлөөтэ соголжо байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй туршад да ехэ хубилалта болоо. ДЭтын болуулагдаһанай һүүлсэхэ газар элдэгшэдэй, Америк монополинуудай гол тулгуурлогшо урданай арми, хэлүү полицийскэ органууд Кубада дээрэ үгы хэдгэһэн байгаа гээ гэмтэд шангаар хэһээк Батистын туһамаршадтай хуудсаар эдлэһэн 400 миллион т. рай бусанууд булан асар байха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ 17-до баталагдаһан газарай э. м. то хуай баталан абтаһан хтэ ёһоор, шотагай, харин гурэгт баяшуулай газарынь таргэжэ кооперативуудта дамжуулан Г. байна.

Орон дотор хүдөө ажахын лэдбэрийн 500 шахуу томо ративууд, мүн лэ эды шэнэ г. дай магэзинууд байгуулагда цинальна промышленность да түргөөр хүгжэжэ эхилбэ.

Ирагай агентствын бурууш

БАГДАД, январин 3. (ТАСС). Ирак Ирак хоёрой хилэ Ирагай эсрэгэй сугларһан мэдээсэлые баруун гурэнүүдэ лэлиүүд һүүлэй үедэ тараадо лобон байна. Ирагай эбсэгтэ нүүдэй сэргүүд хилэ шадарсейни, Факк, Сувейл, Рашидтэй гэжэ газарнуудта суглас байна гэхэн хэбэртэй мэдээт Ассошиэтед пресс дамжуу байна.

Ирак Ньюс Эйдженс агентствын тусхай бурууша мүнөөдэр газетэнүүд толилбо. рээн соонь ингэжэ хэлэгдэнэ: рикын агентствын энэ мэдээст дал хуурмаг байна. Ирагай публика арсалдаата бүхы асуу нуудые эбэй ёһоор шийдхэхэ сэнэ гэжэ мэдүүлгэ соонь заау.

Харрингтондо демонстраци

ЛОНДОН, январин 3. (ТАСС). Ядерна эбсэгжэлгэдэ ду Англин ажалшад ядерна з. хурялгахын түлөө тэмсэлээр шангадхаха хүсэлтэйгөөр онии утгаба. Хүн зоиие (хюдаха буу эбсэг хэрхынь буруушаһан демонци үсэгдээр Англин онын министрствын Харриндохи (Нортгемптоншир) инэ базын дэргэдэ болоһон б. Энэ демонстрацие «ядерна з. хурялахын түлөө хүдэлөөнэй нязици», «Ядерна дайнда эсэн тэмсэхын тула тодорхой жэ баталан абаха комитет» хидхээ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН АШААР ХҮН БОЛОДОГ

(Түгэхэл. Эхиниш 3-дахи нуюут)

да бэрхээр хүмүүжүүлнэ. Тэдэ үхибүүд бултадаа найнаар һурадаг юм. Эхын колхоздо хоншоноор ажаллажа, жэл соо 400-гаад ажалта үдэр олодог. 8-дахи класста һурадаг Люся басаганинь хүдөө ажахын элдэб хүдэлмэригшэд хабаадсадаг, оёдоллой машинаар юмэ оёжо, гэр зуурайнгаа хамаг хүдэлмэри хэжэ байдаг. Дүү хубүүдэнь (нэгиниш 4-дэхи, нүгөөдэнь 1-дэхи класста һурадаг) баһал гэр зуурайнгаа, колхозайнгоо элдэб хүдэлмэригшэд туһалайсандаг болонхой. Жэшээхэдэ, тэдэнэр капустын, кукурузын нарай эшнүүдые газарта һуулгаха хүдэлмэригшэд хабаадсадаха оролдосотой, нарин нягта байһанаа харуулаа һэн. Үхибүүдтэ энэ ажал хүшээрөөршө, һониншы байгаа шуу. Колхозтой ажалда ябажа, энэ хүдэлмэритэй дүршэхэдэ тэдэнэр гэртээ ерээд, газарага баһал капуста, кукуруза тарихан байна.

Иймэ бүлэнүүдые тоолохо болоо һаа олон. Иймэ айлай үхибүүд баһаа хойшо ажалда үнэхөөр дуратайгаар, дүрэтэйгөөр һурана. Мүнөө һурагшад һургуули дүүргээд, бүхы классаараа ажалда гарадаг болонхой. Жэшээхэдэ, Улекчинэй дунда һургуулин, Улан-Удын 1-дэхи интернат-һургуулин 10-дахи классайхид, һургуулаа дүүргэмсээрээ ажалда гараха гэжэ шийдээ.

Тиибэшы үхибүүдтэ буруугаар хүмүүжүүлдэг, Баһанаань хойшо ажалда дүршүүлдэггүй эхэ, эсэгнэр бии.

Тэдэ бүлэнүүдэй нэгэ ехэ алдуу юуб гэхэдэ, бага наһандаа үхибүүднэй хамаагүй наадажа, сэнгэжэ ябаг, ажаллаха, хүдэлхэнь хаана ошохо һэм гэжэ ханадаг байна. Тиигээд тэдэнэр үхибүүдтэ юушые хүүлдэггүй, тиихын саана элдэбээр үмгшэлжэ, эрхээр, зан буруугаар һурадаг, эриһэн юушые үгэжэ, наһанан тээшэнь табижа байдаг юм. Эдэ бүгэдэһөө боложо, үхибүүдэнь залхуу зайгуулаар, хүдэлмэри хэжэ шадхаггүйгөөр, ажалда дуратгүйгөөр һурадаг байна.

Жэшээхэдэ, ингэжэ үхибүүдтэ буруугаар һурадаг нэгэ бүлэ горродтомнай бии юм. Тэрэ айлайхи алба хаагшад, Басаганинь 6-дахи класста һурадаг юм. Тэзд тэрэ басаган һургуулида ябаханаа бэшэ, ондоо юушы хэжэ шадалаггүй. Хубсаһынь (ядахандаа пионерскэ жалстугынь) эхын угаажа, уютгэжэ үгэдэг заншалтай.

Тэзд басаганинь би шөөлө үхибүүн гэшэб, эхэмни хамаг юушыемни хэжэ, бэлэдхэжэ байха ёһотой гэжэ ханадаг байна. Тэрэ басаган һургуулидаа нэгэнэй тухай һуралсадаг байһанаараа хамаг ханаагаа амараад ябадаг, энээнэ урдаа барридаг заншалтай. Тиигэхэ муртөө тэрэ шэнэ гараһан кинонуудые алдадаггүй, гоё һайханаар хубсалха

аргагүй дуратай. Энэ тэрэ үзэсхэлэн гоё, үнэтэй сэнтэй юумэнүүдые абажа үгэгты гэжэ эхэ, эсэггөө ходо хашажа-байдаг болошонхой.

Иймэрхүү бүлэнүүдые тоолохо болоо һаа, нилээд олон байха. Иймэ эхэ, эсэгнэр өһөдтөөл, үри хүүгэдтэй муу юумэ хэнэбди гэжэ ойлогохо, үхибүүдтэ баһанаань хойшо ажалша бэрхэ ханууд болгохо оролдодог болохо зэргэтэй.

Үхибүүдые гэр бүлэдэнь ажалда дуратайгаар, дүршэлтэйгөөр һургаха хэрэгтэ һургуулинуудай, багшанарай ехэ туһа хүргэхэ байһанынь мэдээжэ. Һургуулинуудай, багшанарай зорилго юуб гэхэдэ, үхибүүдые ажалда дуратайгаар һургаха асуудалые, үхибүүдтэ ажал хүүлжэ байгаад, эрдэм номдо һургахада нитын үйлдэбрийе хүгжөөлдэг туһалхаһаа гадна, али бүхы талаараа хүгжэнги, тэгшэ хүнүүдые хүмүүжүүлэхэ иматгал тон зүб арга гэжэ марксизм-ленинизм зансааг дургаалай удхые эхэ, эсэгнэртэ зүбөөр ойлгуулжа байха хэрэгтэй.

Һүүлэй үедэ түрэлхидтэ зориулан, лекци, элидхэлнүүдые олон һургуулинуудай эмхидхэдэг байһанынь һайшаалтай юм. Жэшээхэдэ, Улан-Удэ горород 2-дохы һургуули үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлэхэ асуудалаар түрэлхидтэй конференци үнгэргөө,

үхибүүдые гэр бүлэдэнь ажалда дүрэтэйгөөр һургаха асуудалаар лекци уншуулаа. Эдэ асуудалнуудаар хэмжээ-ябуулгануудые үнгэрэхэдэнь түрэлхид аргагүйгөөр һонирхожо, зүбшлэ болон һанамжа, дуралдануудаа хэлэһэн, үхибүүдые хүмүүжүүлгын дүй дүршэл тухайгаа хөөрөһөн байна.

Һургуулида политтехническэ һуралсал эмхидхэхэ, тэрэнтэй хамта үхибүүдые гэр бүлэдэнь ажалда дүршүүлдэг болохо асуудалаар Оронгын дунда һургуулида түрэлхидтэй конференци үнгэргэгдөө. Эндэхи зон үхибүүдые хүмүүжүүлэхэ хэрэгтэ политтехническэ һуралсалтай шуухала, ашатай туһатай байһынь һайнаар ойлгожо, ажалда хабаатай элдэб хэмжээ-ябуулгануудые һургуулин үнгэрэхэдэ холодоо эдэбхитэйгээр дэмжэдэг, туһалдаг болоо.

Һурагшадтай эхэ, эсэгнэртэй тусгустайн, мүн бүлэг бүлэгөөрнй суглуулалд хөөрөлдэхэдэ һайн байһанынь харагдана; ямар нэгэн һурагша тухай, тэрэнэй гэр бүлэ тухай тодорхойгоор, лаб заажа хөөрөлдэхэ арга олоно шуу. Ингэжэ хөөрөлдэхэдэ үхибүүдые хүмүүжүүлдэг байһан һайн, муу талануудые элирүүлжэ, муу хойшолонгуудтай юумые саашаада заһаха арга олоно. Иймэ ноуса далдагуй хөөрөлдөөн аргагүй туһатай.

Тэршэлэн һурагшадтайнгаа гэртэ ошожо, ямар байра байдалтай байһынь, юу хэжэ, сүлөөтэй сагаа ямарар үнгэргэжэ байһынь мэдэжэ байха гэжэ багшанарай уялга

болоно. Һурагшынгаа гэртэ ошохо доо багшанар тэрэ бүлгын ямар байдалтай байһанынь мэдэхэ, үхибүүд юу хэжэ шаддаг, юу хэжэ байдаг бэ гэжэ шалгаха, гэрэйнгээ хүдэлмэригшэд хэр дуратайб, ажал хэжэ байха зэр эбсэгүүдтэй гү гэжэ хуу һонирхохо зэргэтэй.

Ингэжэ хамаг байра байдалынь хуу мэдээд байхадаал түрэлхидтэ тодорхой зүбшлэ—үхибүүдтэ яажа хүмүүжүүлэхэ тухай заабари үгэжэ болохо байна.

Мүнөө манай олонхи хүн зон хүмүүжүүлгын асуудалнуудые зүбөөр ойлгохо хүсэд эрдэм номтой болонхой. Тиимэһээ тэдэндэ таарамжатай ном, газет, журналнуудые дуралдажа байха шуухала.

Манай ханахада, һургуулинуудта «түрэлхидтэй үдэр» гэжэ тусхай үдэр тогтообол һайн байгаа. Иймэ үдэрнүүдтэ түрэлхид һургуулида ерэжэ, үхибүүдтэ яажа хүмүүжүүлэхэ асуудалаар зүбшлэ абажа байха, юрэнхыдөө үхибүүдэйнгээ ямарар һуража байһынь ходо мэдэжэ байха аргатай болохо һэн. Зарим һургуулинуудта нимэ үдэрнүүд бии болгодоод, ашатай туһатай байһанаа харуулаа.

Үхибүүдтэ яажа хүмүүжүүлэхэ тухай түрэлхидтэ ходо ойлгуулжа, түрэлхид һургуули хоёрой хоорондохон холбоо барисаас бэхижүүлжэ байха гэһэн тон шуухала.

Ерэдүйнгөө ажалыс, мэргэжэлыс эртэһэнэ зүбөөр шэлэхэ гэһэн залуу хубүүд, басагадта тон шуухала асуудал байһанынь бүгдэндэ